

UNITAT DIDÀCTICA.

Guia d'orientació Professional amb perspectiva de gènere.

MODUL 1

Margarita Artal i Serrat
Curs 2006-2007

MODUL 1 L'ORIENTACIÓ PERSONAL

Orientació pel desenvolupament de la carrera.

L'orientació personal: és a dir totes les competències socials bàsiques que permeten als nois i noies adaptar-se a les normes i comportaments del seu entorn cultural i social. La capacitat de comunicació, de resolució de problemes, de recerca d'informació, etc.

En aquest concepte d'orientació, queda implícit que les persones joves, en aquest cas, adquireixin la maduresa i la confiança necessàries en les seves capacitats i possibilitats per tirar endavant.

Preparació per a un treball sense discriminacions.

1.- Objectius del mòdul:

- 1.- Observar l'alumnat segons la dimensió del gènere.*
- 2.- Analitzar les destreses i actituds que condicionen la realització de tasques tradicionalment estereotipades- noies tasques de tenir cura, educar i donar suport, nois tasques manuals, públiques i tècniques -.*
- 3.- Preveure el nivell de maduresa a partir de l'autoanàlisi personal i configurar un projecte relacionat amb l'autoconcepte de l'alumnat.*
- 4.- Conèixer la dimensió personal de l'alumnat per programar activitats d'orientació.*

2.- Reflexions pel professorat:

A l'hora de desenvolupar aquest mòdul cal tenir present:

1. **Els models implícits** que es troben al voltant de l'alumnat: família/professorat/l'entorn d'amistats/ mitjans de comunicació.
2. **Els models explícits:** família/professorat/l'entorn d'amistats/ mitjans de comunicació.

3. **Les destreses i actituds** són diferents i cal potenciar i equilibrar tant les de les noies com les dels nois. però tenint en compte no reproduir estereotips basats en habilitats sexualment diferenciades.
4. **Els estereotips** que perfilen els models i les actituds de l'alumnat, i com s'han de contrastar i equilibrar.
5. Segons els aspectes anteriors, de quina manera s'ha construït la **identitat personal** de les alumnes i dels alumnes i quines són les possibles conseqüències.
6. S'ha d'ampliar l'oferta dels models laborals sobretot en els àmbits no tradicionals tant per les noies com pels nois. El professorat ha d'ajudar i reforçar aquesta ampliació de models.
7. És important no oblidar que quan parlem de gènere no estem referint-nos només al femení, també el masculí està immers en els estereotips i en la submissió dels models predominants.

En definitiva, en aquest mòdul, les activitats del professorat són d'anàlisi, d'observació., de descripció dels elements coeducatius per poder desenvolupar una orientació més correcta i encertada i basada en la perspectiva coeducativa.

3.- Activitats per l'alumnat:

Activitat 1

Fer exercicis amb noies i nois per detectar/diagnosticar quina és la seva autopercepció.

Per veure les expectatives de les nostres alumnes i alumnes, i el seu nivell d'autoconeixement.

Treballarem, primer, amb grups de nois i en grups de noies.

Després podem fer grups mixtes per poder veure si canvien les seves respostes.

Els hi farem les preguntes següents:

.- Com penses que seràs als 20/30/40/ anys. Quin treball estaràs fent?

*.- **Com veus a la teva millor amiga** als 20/30/40 anys. En que creus que estarà treballant?*

*.- **Com veus al teu millor amic** als 20/30/40 anys. En que creus que estarà treballant?*

Aquest bloc de preguntes ens servirà per determinar com es veuen en el futur, i aquesta visió vindrà molt determinada pel context social i cultural del nostre alumnat.

Comprovem-ho!!

Després els hi preguntarem

*.- **Qui** t'agradaria ser als 20/ 30/ 40 anys*

*.- **Què** t'agradaria ser als 20/ 30/ 40 anys*

*.- **Com** t'agradaria ser als 20/ 30/ 40 anys*

Aquestes són preguntes que els hi han de permetre imaginar i somniar, segurament amb moltes influències socials i culturals i sobretot mediàtiques.

Comprovem-ho!!

Aquestes preguntes presentaran, **segur**, variables segons les responguin noies o nois, cal analitzar quines són aquestes variables i en quin context, per poder entendre i elaborar els objectius del mòdul.

La dinàmica de les preguntes ha de ser molt participativa.

Ha de permetre que noies i nois puguin parlar i debatre sobre:

L'exploració que han fet, és a dir les conductes que es deriven de les expectatives que tenen.

La diferenciació que perceben segons siguin noies o nois i com està relacionada amb els rols, estereotips, models i entorn social.

El desenvolupament dels rols, com van canviar al llarg dels anys i de forma diferent per elles i per ells.

La valoració de la realitat, la que els envolta i la que creuen que tindran.

Serà interessant analitzar les respostes segons els grups hagin estat formats només per noies o per nois o s'hagin format de manera mixta.

L'autoconeixement i sobretot la imatge que s'emet és molt diferent segons hi hagi al

davant persones del sexe contrari o no.

- ✓ El resultat d'aquestes preguntes ens indicarà en quins models es recolza la seva imatge i quina és la percepció de l'entorn.
- ✓ Els nostres alumnes, noies i nois, difereixen en les seves capacitats i en la seva personalitat, les seves necessitats, els seus valors, interessos, i el seu autoconcepte. Cal prendre'n consciència i fer- lis veure aquestes diferents percepcions.

P.ex: la percepció que tenen les noies del seu futur professional o laboral és diferent a la dels nois, elles situen al mateix pla el rol personal de parella i família, el rol laboral i el rol social, les amistats i les relacions personals. En canvi, els nois donen normalment, preferència als rols laborals.

És important que el professorat sigui conscient de que determinades característiques personals són atribuïdes casi exclusivament a un gènere o a l'altre, la identificació i reflexió conjuntament amb l'alumnat comportarà una actitud coeducativa i no estereotipada.

Activitat 2

Fer exercicis per diagnosticar quin és el grau de percepció que tenen els nostres alumnes sobre els temes de discriminació sexista.

Per conèixer la percepció de l'alumnat respecte la discriminació sexista existent al seu entorn.

*Organitzarem **grups de debat** que exposaran obertament als altres grups una*

relació de les activitats que tenen les dones i els homes de l'entorn dels nois i noies, ja siguin amistats, parents, professorat...

*El debat es centrarà en **discernir** quines activitats fan majoritàriament homes i dones i la diferència social, formativa, de prestigi que tenen unes i altres.*

*Una posterior reflexió ha de permetre **l'anàlisi** de l'evolució dels treballs a la societat i si realment això és percebut així per l'alumnat.*

Cal introduir en aquest debat l'evolució de la introducció de les dones al món del treball, de la formació, la necessitat del treball compartit a fora però també a dintre de casa.

*Es poden **introduir també tots els aspectes referits a la segregació horitzontal**, és a dir per que les dones estan tan ubicades encara a certes feines (cura i educar) i els homes a certes altres.*

Avaluar si això és percebut d'aquesta manera per l'alumnat.

Nota: els grups de debat tindran opinions diferents segons estiguin integrats per alumnes nois o noies o siguin mixtes.

Introducció a la discriminació en els mitjans de comunicació.

Segurament en els debats anteriors apareixeran estereotips que els mitjans de comunicació perpetuen i s'encarreguem d'estimular.

Seguirem en els grups de debat per:

*Fer exercicis sobre la **imatge que tenen homes i dones** als diaris, a les revistes- seria bo contrastar revistes d'estilisme, amb revistes econòmiques per exemple, i seria bo preguntar quines tenen més prestigi social-*

Podríem seguir els mateixos criteris per analitzar les imatges a la Televisió- portar imatges gravades de la publicitat i analitzar-les des del punt de vista de la imatge social i laboral que emeten dones i homes.

Altres idees:

- .- Cercar fotografies de dones i homes als diaris de la jornada, i treballar dades estadístiques sobre el grau de participació de les dones i els homes en les notícies i en quins sectors.
- .- Fer una llista de 10 homes i dones vives famoses, especificant els camps d'activitat.
- .- Fer una llista de 10 homes i dones mortes famoses, especificant quina és la imatge i el concepte de fama.
- .- Destriar algun dels "models/liders" treballats en sessions anteriors i fer una llista de les qualitats per les quals són líders.
- .- Debatre aquesta llista des del punt de vista dels estereotips de gènere.
- .- Analitzar totes les característiques des del punt de vista de percepció personal, sobre els valors que es detecten des de la perspectiva de gènere.

- ✓ El resultat d'aquestes preguntes ha de permetre percebre quins són els models socials que predominen i de quins camps d'activitat.
- ✓ També han de permetre introduir conceptes importants per la sensibilització en els aspectes de gènere: Estereotips, diferència entre sexe i gènere, rols socials, models,....
- ✓ Desenvolupar l'esperit crític de l'alumnat fent una crítica dels models examinats, des del punt de vista del gènere. Haurien de poder explicitar quin grau d'importància tenen aquests models en les seves actuacions i fins quin punt determinen eleccions i comportaments.
- ✓ El nivell de conscienciació de tots aquests punts ha de ser un ajut per l'alumnat però també pel professorat que sabrà quines són les principals barreres a l'hora d'orientar.

Activitat 3

Fer exercicis per promoure destreses i actituds que donin reforç personal i autoconeixement.

Habilitats comunicatives

Tenint en compte que la perspectiva de gènere afecta al femení i al masculí, aquesta activitat té l'objectiu de desenvolupar les habilitats comunicatives tant als nois com a les noies de forma equilibrada.

- Organitzarem grups de debat sobre temes actuals procurant que participin nois i noies.

- Els grups hauran de nomenar portaveus que han de ser sempre diferents, procurant que parli tothom.

- Treballarem amb els grups les habilitats comunicatives.

Comunicació unidireccional i bidireccional: el feed-back

Principals obstacles a la comunicació

Comunicació no verbal

Empatia i asertivitat

Intervencions en públic

Nota: els grups de debat tindran opinions diferents segons estiguin integrats per alumnes nois o noies o siguin mixtes.

- ✓ El resultat d'aquests treballs que en un principi poden semblar poc relacionats amb el gènere, ha de permetre potenciar les habilitats de comunicació i per tant la capacitat d'autoestima i autoconeixement de l'alumnat.
- ✓ És important que s'equilibrin els nivells d'habilitats dels portaveus, posar com a models aquelles persones (noies i nois) que tinguin una bona essència comunicativa i estimular als que no la tenen de manera que comencin a adquirir seguretat i confiança en les seves capacitats.
- ✓ La valoració de les noies i dels nois sobre el grau de participació tant a nivell quantitatiu com qualitatiu també pot donar dades sobre el nivell de percepció que existeix quant als models masculins i femenins.
- ✓ A la introducció parlarem de la tendència a la responsabilitat per part de les noies i a la utilització "majoritària" de l'espai físic i simbòlic per part des nois. Aquest pot ser un bon moment per fer notar aquestes actituds. Potser seria interessant posar de manifest determinades actituds, que permetin a l'alumnat veure les pròpies repercussions d'allò que es parla sobre estereotips.

.- Gestió del temps.

Tenint en compte que la perspectiva de gènere afecta al femení i al masculí, aquesta activitat té l'objectiu de desenvolupar als nois i a les noies de forma equilibrada habilitats que els permetin una millor gestió del temps en diferents usos.

Es farà una primera reflexió a nivell general de com les persones organitzen el seu temps. S'analitzaran models propers de mares i pares, germanes, germans, i d'altres persones que envolten l'alumnat. En aquesta reflexió inicial es destacarà la manera que tenen d'utilitzar el temps les dones i els homes: feina, oci, tasques de gestió personal, de gestió domèstica, descans, cura personal, cura d'altres persones...

El següent pas serà analitzar quin és l'ús personal que es fa del temps. I es compararà amb el que s'hagi reflexionat d'altres persones sobretot adultes.

Es proposarà fer una llista d'activitats repartides en el temps i la seva distinció per sexe.

S'analitzaran les diferències, si és que n'hi ha, de la gestió del temps des de la perspectiva del gènere i la seva implicació en els rols i estereotips.

S'hauran de treballar conceptes com:

Gestió personal del temps

Classes de temps en l'organització personal

Priorització: Urgència versus importància

"El lladres de temps"

Habilitats: Asertivitat i Delegació

Pla personal de millora

Al final de l'activitat s'hauria d'analitzar les millores que aquestes reflexions han permès incorporar en els nois i les noies.

✓ Els resultats d'aquesta activitat han de permetre:

Motivar a l'alumnat en l'autoanàlisi

Millorar l'autoconeixement

Conèixer les habilitats que s'han de millorar per augmentar l'autoestima. Treball específic de coeducació tant per nois com per noies.

Adonar-se dels diferents usos dels temps segons el sexe i les seves implicacions en el desenvolupament personal.

Introduir conceptes com **conciliació**, **igualtat** entre les dones i els homes en les oportunitats **de promocionar-se** en el món laboral, **diferències salarials** per la diferents dedicació laboral....

4.-Bibliografia

Agüera, Isabel. "La mujer de papel: guiones, parodias y otras actividades para la coeducación". Ed. CCS. Colección Escena y fiesta nº 17. Madrid, 1999.

Álvarez, M. , Nuño, T., Solsona, N. Las científicas y su historia en las aulas 2003

Altable Vicario, Charo. Educación sentimental y erótica, para adolescentes. Ed. Miño y Dávila. Madrid, 2000.

Arenas Fernández, Mª Gloria. "Triunfantes perdedoras. Investigación sobre la vida de las niñas en la escuela". Estudios y Ensayos. Universidad de Málaga. Instituto Andaluz de la Mujer. Málaga, 1996.

Askew, Sue; Ross, Carol. "Los chicos no lloran. El sexismo en la educación". Ed. Paidós Educador. 1991.

Ballarín Domingo, Pilar. "Desde las mujeres: modelos educativos: ¿coeducar o segregar?". Colección feminae. Universidad de Granada, 1992.

Bonal, Xavier i Tomé, Amparo. "El procés de transformació dins la dinàmica del claustre". Guix, n.209, març 1995, pp. 49-54

Bonal, X., Essombra, M:A, Ferrer, F. (coord.) "Política educativa i igualtat d'oportunitats. Prioritats i propostes", Barcelona, Ed. Mediterrània, Fundació Jaume Bofill. 2004

Bonal, X., Tomé, A. "Coeducación hoy: metodologías y recursos de intervención" en *Cuadernos de pedagogía*, 245, pp. 56-69. (1996)

Codina, Pilar; Cortada, Esther i Roset, Montserrat. "Educació no sexista. Experiències educatives". Ed. Graó. Barcelona, 1994.

Escuela popular de Granada. "Coeducación: detección de ideas previas en Educación Infantil". Papeles de Trabajo nº 5. Instituto de la Mujer. Sevilla, 1996.

Fernández, Xosé. "Educación e igualdad de oportunidades entre sexos" Editorial Horsori (2003)

Lomas, Carlos. "¿Iguales o diferentes?: Género, diferencia sexual, lenguaje y educación". Ed. Paidós Educador. Barcelona, 1999.

Mañeru, A. "La diferencia sexual en la educación, las políticas de igualdad y los temas transversales", en *Revista de Educación*, 309, pp. 2001

Mañeru, Ana y Rubio, Esther. "Educación para la igualdad de oportunidades de ambos sexos" Ed. Transversales. Madrid, 1992.

Miranda Santana, C. "Género y orientación sociolaboral. Una aproximación desde la interdisciplinariedad y la integración en el CV". Instituto Canario de la mujer. 2005

Moreno Icaria, Montserrat. "Como se enseña a ser niña". Barcelona. 1986

Salas García, Begoña, y colaboradoras. "Guía para la elaboración del modelo coeducativo de centro". Emakunde. Vitoria, 1997.

Santos Guerra, M.A. (coord.) "El harén pedagógico. Perspectiva de género en la organización escolar. Ed. Grao, Biblioteca de aula, 149. Barcelona, 2000.

Solsona, N. "La química de la cocina. Propuesta didáctica para educación secundaria", en *Cuaderno de educación no sexista*, 13, Madrid, Instituto de la Mujer. 2002

Subirats, M., Brullet, C. "Rosa y Azul. La transmisión de los géneros en la escuela mixta", Madrid, Ministerio de Cultura, Instituto de la Mujer. 1988

Subirats, M., Tomé, A. "Pautas de observación para el análisis del sexismo en el ámbito educativo" en *Cuadernos para la coeducación*, Universitat Autònoma de Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació. 1996

Subirats, Marina y Tomé, Amparo. "Pautes d'observació per a l'anàlisi del sexisme en l'àmbit educatiu". Ed. I.C.E. Universidad Autónoma Barcelona. Barcelona, 1992.

Subirats, Marina. "La educación del siglo XXI: la urgencia de una educación moral" en Imbernón, F (coord.) *La educación en el siglo XXI. Los retos del futuro inmediato*. Ed. Grao. Barcelona, 1999.

Tomé, A., Rambla, X. "La coeducació de les identitats masculines a l'educació secundària" en *Quaderns per a la coeducació*, 16, Institut de Ciències de l'Educació, Universitat Autònoma de Barcelona. (2001)

Urruzola, Mª José (coord). "Educar corresponsabilidad". Ed. Emakunde. Instituto Vasco de la Mujer. Vitoria, 1994.

Urruzola, Mª José . "Educación de las relaciones afectivas y sexuales desde la filosofía coeducadora". Ed. Maite Canal. Bilbao, 2000

VV.AA. "El camino hacia la escuela coeducativa". Cuadernos de Cooperación Educativa nº 3. Publicaciones M.C.E.P. Sevilla, 1993.

VV.AA. Material editado para impartir la asignatura optativa de la ESO "Papeles

sociales de mujeres y hombres". M.E.C. Secretaría General Técnica. Centro de Publicaciones. Madrid, 1995.

VV.AA. "Igualtat d'oportunitats noies i nois". Orientacions per al desplegament del currículum. Depart. Ensenyament. Barcelona, 1997.

VV.AA. "El femení com a mirall de l'escola" Institut d'Educació. Ajuntament de Barcelona. Col. Monografies 4. 1999

VVAA. "Género y educación. La escuela coeducativa". Grao ediciones. 2002

VV.AA. "Género y matemáticas , Editorial Síntesis. Madrid" 1998

Weiner, Gaby. "Los feminismos en la educación". Publicaciones MCEP. Sevilla, 1999.

Webs

<http://www.educarenigualdad.org/>

http://www.educacionenvalores.org/mot.php3?id_mot=12

<http://www.edualter.org/material/dona/2004/coeducacion.htm>

<http://www.juntadeandalucia.es/averroes/recursos/coeducacion.php3>

<http://www.educastur.princast.es/cpr/aviles/asesorias/socioling/coeducaci%C3%B3n.htm>

<http://web.educastur.princast.es/proyectos/coeduca/>